

דיני אהל בשבת

יסוד האיסור והגדרתו

אסור לעשות אהל בשבת. כיון שזה אחד מחלקי מלאכת בונה – איסור העמדת מבנה בשבת.

הגדרת אהל: יצירת חלל שגובהו ורוחבו לפחות טפח (8 ס"מ בערך) שנועד להגן תחתיו מפני החמה והגשם או שנועד לשימוש בחלל שתחתיו.

האיסור: מהתורה אסור לעשות אהל קבע (יש אומרים לשמונה ימים לפחות. ויש אומרים שפחות משלושים יום לא נחשב אהל קבע). וחכמים גזרו שאסור לעשות אהל עראי שמא יבוא לבנות אהל קבע (שו"ע סי' שטי"ו סעיף א).

דוגמאות

פריסת בד על גבי הפרגולה – אסור לפרוס בד כלשהו על גבי הפרגולה, כיון שמטרת הגג להגן על החלק שמתחתיו. ואם הגג עומד שם באופן יציב וקבוע עבר על איסור מהתורה של מלאכת בונה.

אהל משחק של ילדים: אסור להניח שמיכה וכדו' על גבי כסאות וכו'. כיון שנוצר חלל מתחת לשמיכה. ואיסור זה הוא מדרבנן, כיון שאהל זה לא נוצר לימים רבים.

אהל המוחזק בידי אדם: מותר להחזיק בידיים בגד וכו' מעל הראש כדי להגן על מפני הגשם וכו', כיון שגג המוחזק בידי אדם, לא נכנס להגדרה של אהל כלל (הסכמת הפוסקים. מובא באורחות שבת פ"ט, כ"ג. ובחזו"ע ח"ה עמ' רחצ).

ארבעה היתרים

יצירת אהל אסורה, אבל פתיחתו מותרת. כלומר מותר לפתוח אהל מוכן מקופל. כיון שגם בשעה שהוא מקופל הוא נחשב אהל. ויש אומרים שההיתר לפתוח אהל מקופל נאמר רק אם רוצה להשתמש בחלל שנוצר בפתיחת אהל. אבל אסור לפתוח אהל מקופל אם המטרה להגן מפני השמש או זבובים וכדו'. (שו"ע סי' שטי"ו סעיף ה. דעת המתירים בכל אופן: עיין באורחות שבת פ"ט אות ג. וזה ע"פ הביאור הלכה בסי' שטו סעיף ח. ד"ה טפח. וכן מפורש בחזו"א. ודעת המחלקים, עיין בספר מעשה השבת פ"י אות ז. ע"פ הנודע ביהודה ועוד. ובספר חזון עובדיה ח"ה עמ' שב כתב שנכון להחמיר).

יצירת אהל בשינוי: מותר להעמיד אהל בשינוי, כלומר להעמיד את הגג באוויר, ושמישהו אחר יעמיד מלמטה את העמודים, וגם בהיתר זה יש מחמירים שאם כוונתו להגן מפני משהו אסור. ואהל שנעשה למשחק וכדו' מותר באופן זה (שטי"ו סעיף ג. וע"ע באורחות שבת פ"ט אות ט. ובספר מעשה השבת פ"י הערה לד).

תוספת עראית לאהל מותרת, מותר להוסיף על אהל קיים, ובלבד שהתוספת תהיה עראית, כלומר לא להרבה זמן. ולכן אם יש גג שפתחו אותו לפחות טפח, מותר להוסיף עליו כמה שרוצים (סי' שטי"ו סעיף ב).

דיני אהל בשבת

אהל הנוצר ממילא: מותר להעמיד שולחן וכדו' אם אין בכוונתו להשתמש בחלק שמתחת לשולחן אלא רק מעליו, אפילו שממילא נוצר צורה של אהל. ויש מחמירים שרק אם אין מחיצות מותר, אבל אם יש מחיצות אסור אפילו שלא מכוון להשתמש בחלק שמתחת (שו"ע סי' שט"ו סעיף ג'. דעת המתירים גם כאשר יש מחיצות הם ע"פ הרשב"א, ומובא במשנ"ב בסי' שט"ו ס"ק כב. וכ"פ הכה"ח בסי'ק לה. והחזו"א בסי' נב אות יד. ומהמשנ"ב נראה להחמיר).

עשיית מחיצה בשבת

אסור לעשות מחיצה בשבת – כלומר משהו שחוצץ שהוא בגובה ורוחב טפח.

יסוד האיסור: מחיצה נחשבת כמו עשיית אהל, שמטרת האהל ליצור חלל מפריד בין מקומות שונים, כך גם מטרת המחיצה.

דין המחיצה: אסור מהתורה להעמיד מחיצה קבועה המחלקת בין שני מקומות, אפילו אם המחיצה לא מחוברת לבניין.

מה נחשב מחיצה קבועה? מחיצה שנועדה להיות זמן ארוך כפי שביארנו לעיל בדיני אהל קבע.

עשיית מחיצה עראית (לזמן קצר): תלוי מה מטרת המחיצה, אם המחיצה נועדה למטרת צניעות כגון להפריד בין אנשים לנשים בתפילה או בסעודה, או לשם הגנה מפני השמש ורוח או מפני אנשים, מותר.

אך אם המחיצה באה להתיר משהו שדורש מבחינת ההלכה דין מחיצה – כגון דופן שלישית לסוכה, שהדופן השלישית צריכה להיות עם דיני מחיצה, או מחיצה לעירוב, אסור לעשות כן בשבת (סי' שט"ו סעיף א. ובמשנ"ב ס"ק ד-ה).